

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
Facultatea de Filosofie și Științe Social Politice
Școala Doctorală de Filosofie și Științe Social-Politice
Domeniul: Sociologie

TEZĂ DE DOCTORAT

(rezumat)

Radicalizarea individuală către terorism.
Studiu sociologic privind prezența fenomenului în România

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Cristina GAVRILUȚĂ

Doctorand:
Nicoleta CAROLEA (căs. Afloroaei)

Iași
Septembrie 2020

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL I – DEFINIȚII, DELIMITĂRI CONCEPTUALE, FORME ȘI MEDII DE RADICALIZARE

1.1. Abordări conceptuale ale radicalizării

1.1.2. Definierea conceptului de radicalizare și delimitarea de alte noțiuni

1.1.3. Delimitare de alte concepte cheie: activism, extremism și terorism

1.2. Forme ale radicalizării

1.2.1. Radicalizarea individuală, de grup, în masă

1.2.2. Radicalizarea religioasă și ideologică

1.3. Medii de radicalizare

1.3.1. Rolul internetului în procesul de radicalizare

1.3.2. Fenomenul radicalizării manifestat în interiorul închisorilor

CAPITOLUL II – RADICALIZAREA CĂTRE TERORISM ÎN REGISTRU SOCIOLOGIC

2.1. Abordări teoretice în evaluarea cauzelor radicalizării către terorism

2.1.1. Radicalizarea, o formă de anomie socială

2.1.2. Subculturile deviante și radicalizarea

2.1.3. Conflictul cultural și radicalizarea

2.1.4. Radicalizarea – expresia disperată a afirmării unei identități

2.1.5. Radicalizarea – o consecință a frustrării și privării relative

2.1.6. Radicalizarea un fenomen învățat social

2.2. Modele și traiectorii explicative ale radicalizării către terorism

2.2.1 Modelul „șapului ispășitor”

- 2.2.2 Modelul pâlniei
- 2.2.3 Metafora scării
- 2.2.4. Modelul „rețeaua terorii”
- 2.2.5 Modelul NYPD
- 2.2.6 Modelul celor două piramide
- 2.2.7 Modelul factorial-cauzal

CAPITOLUL III - EVOLUȚIA POLITICILOR DE SECURITATE LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE ȘI LA NIVEL NAȚIONAL ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII RADICALIZĂRII CĂTRE TERORISM

3.1. Radicalizarea în evenimente sociale și generarea unor instrumente de prevenire la nivelul Uniunii Europene

- 3.1.1. Documente programatice și acte normative ale instituțiilor și organizațiilor Uniunii Europene privind radicalizarea (legislație secundară)
- 3.1.2. Atacurile din SUA din 11 septembrie 2001
- 3.1.3. Atacurile teroriste din Madrid (2004) și Londra (2005)
- 3.1.4. Atacurile din anii 2012-2014 (Bulgaria, Franța, Marea Britanie și Belgia)
- 3.1.5. Atentatele din Franța (Charlie Hebdo, Bataclan), Copenhaga și Belgia din anii 2015-2016

3.2. Instituții și rețele ale Uniunii Europene de prevenire și combatere a radicalizării

- 3.2.1. Instituții și agenții europene în lupta împotriva terorismului
- 3.2.2 Rețele ale Uniunii Europene în domeniul radicalizării

3.3. Politici de prevenire și contracarare a radicalizării care duc la terorism în România

- 3.3.1 Evoluția cadrului legal național în materie de prevenire și combatere a terorismului
- 3.3.2 Instituții și autorități publice competente în gestionarea fenomenului radicalizării
- 3.3.3 Măsuri ce pot fi dispuse față de străini

CAPITOLUL IV - STUDIU CU PRIVIRE LA MANIFESTAREA FENOMENULUI RADICALIZĂRII CĂTRE TERORISM ÎN SOCIETATEA ROMÂNESCĂ

4.1. Metodologia cercetării sociologice

4.1.1. Scopul cercetării

4.1.2. Obiectivele cercetării

4.1.3. Proiectarea cercetării

4.2. Metode, tehnici și instrumente utilizate în cadrul demersului empiric

4.2.1. Documentarea

4.2.1.1. Considerații generale privind activitatea de documentare

4.2.1.2. Documentarea bibliografică

4.2.1.4. Documentarea teoretică și de cercetare a fenomenului

4.2.1.5. Analiza proiectelor și programelor dedicate prevenirii radicalizării în România

4.2.1.6. Analiza cantitativă a datelor privind situația cazurilor de terorism din România reflectate în documentele instituțiilor europene

4.2.1.7. Analiza cantitativă a datelor privind cetățenii străini radicalizați pe teritoriul României

4.2.1.8. Analiza situației cetățenilor români radicalizați pe teritoriul României

4.2.2. Interviu - Radicalizarea către terorism – percepția specialiștilor

4.2.2.1. Considerații generale privind metoda aleasă

4.2.2.2. Participanții la interviu: eșantionare, categorii abordate

4.2.2.3. Prezentarea ghidului de interviu

4.2.2.4. Analiza tematică a interviurilor - percepția specialiștilor

4.2.3. Studii de caz relevante privind radicalizarea unor cetățeni români către terorism

4.2.3.1. Considerații generale privind metoda aleasă

4.2.3.2. Studiu de caz - Subiectul „OMAR”

4.2.3.4. Studiu de caz - Subiectul „IBRAHIM”

4.2.3.5. Studiu de caz - Subiectul „K.R.Z.”

4.3. Concluzii rezultate în urma aplicării tehnicilor de cercetare utilizate raportat la obiectivele propuse

CONCLUZII

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

Radicalizarea individuală către terorism.

Studiu sociologic privind prezența fenomenului în România

Începând de la atacurile teroriste din SUA din 2001, lupta împotriva terorismului a fost plasată în centrul interesului social și politic european. Atentatele de Madrid (2004) și Londra (2005) au avut un impact major atât asupra politicii europene în materie de securitate și au arătat clar că Europa nu este în afara pericolului terorist, fapt ce a scos în evidență necesitatea unor politici de securitate comune statelor membre care să fie centrate pe prevenirea timpurie a unor astfel de atrocități.

Răspunsul exclusiv militar sau bazat doar pe măsuri reactive nu mai putea fi eficient, în condițiile în care mare parte din cei implicați în atentatele teroriste din Europa proveneau din rândul cetățenilor europeni – *homegrow terrorist*. Noile forme de manifestare a terorismului din secolul al XXI-lea impuneau o reconceptualizare a domeniului prevenirii terorismului.

Semnalele transmise de instituțiile competente în prevenirea și combaterea terorismului din diferite state europene cu privire la existența unei „furii” în rândul celei de a doua sau a treia generații de migranți față de politicile occidentale, au condus la ideea necesității identificării cauzelor și factorilor care stau la baza acestor nemulțumiri și care favorizează evoluția către violență și implicarea în actele de terorism.

Pentru a defini procesul de transformare a unei persoane cu o viață normală într-una care recurge la acte de violență extremă împotriva comunității, s-a recurs la conceptul de „radicalizare”. Dacă până în anul 2001, acest termen a fost folosit, în general, pentru a indica o schimbare către o politică mai radicală, după anul 2004, el a devenit tot mai utilizat în rândul cercetătorilor, decidenților politici și mass media, ajungând să fie un element central în politicile de prevenire a terorismului.

Problema radicalizării individuale către terorism, domeniul ales pentru cercetare, a fost determinat și de actualitatea temei în cadrul pregătirii și experienței mele profesionale în domeniul prevenirii și combaterii riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale. În același timp, am considerat-o ca fiind o provocare în contextul actualității și evoluției din ultimii ani a acestui fenomen la nivel european, odată cu apariția și amplificarea atacurilor teroriste.

Procesul de radicalizare este o etapă premergătoare implicării în acțiuni teroriste, astfel că, în ultimii ani, prevenirea radicalizării în scopuri teroriste a devenit una din preocupările cele mai importante ale instituțiilor și organizațiilor europene, fiind adoptate măsuri pentru consolidarea capacității de răspuns a Uniunii Europene în fața noii amenințări, corelat cu obligația statelor membre de a identifica instrumente concrete pentru prevenirea acestui fenomen.

Plecând de la prezentarea aspectelor teoretice cu privire la radicalizarea care duce la terorism, scopul cercetării a fost acela de a obține o bună înțelegere și o cunoaștere sistematizată a fenomenului care să constituie baza propriei cercetări sociologice a radicalizării în România.

Tema este foarte puțin abordată și dezbătută în lucrările științifice din țara noastră, însă reprezintă un domeniu de maximă importanță și de actualitate pentru instituțiile europene, dar și pentru statele membre care se confruntă cu radicalizarea la nivel de fenomen. Acesta se manifestă diferit în țările europene, având o amploare mai mare în statele în care există o comunitate musulmană însemnată. Însă, dincolo de oportunitățile și beneficiile globalizării, viteza comunicării, schimbul de informații și interacțiunea socială foarte facilă între indivizi deschid granițele și facilitează inclusiv răspândirea unor viziuni radicale, extremiste, astfel încât nu se poate susține că există zone complet în afara riscului terorist.

Demersul de cercetare vizează o abordare sociologică a fenomenului radicalizării în contextul actual. Dată fiind complexitatea temei cercetate, unele capitole vor cuprinde și abordări interdisciplinare. Întrucât noțiunea de „radicalizare” nu este extrem de utilizată și cunoscută în România, am dorit să conturez în primul rând o imagine compactă asupra cercetărilor existente și a dificultăților de conceptualizare. Tema este extrem de vastă și generoasă și poate fi abordată din multiple perspective.

Pornind de la aspectele teoretice tratate în prima parte a lucrării, prin intermediul cercetării empirice, mi-am propus să obțin o imagine de ansamblu asupra fenomenului radicalizării către terorism în România prin analiza dimensiunii sociale a fenomenului studiat în spațiul românesc, a caracteristicilor și dinamicii acestei problematice, precum și prin descrierea politicilor și instrumentelor de prevenire și combatere pe care le au la îndemână instituțiile competente în gestionarea fenomenului radicalizării.

Cercetarea s-a desfășurat pe parcursul a mai bine de trei ani și a presupus, într-o primă etapă, studiul și analiza lucrărilor de specialitate în problematica radicalizării. La acestea se adaugă

cele care abordează tematici mai largi sau conexe domeniului cercetat, cu relevanță în încadrarea și înțelegerea conceptului. Numărul redus al lucrărilor de specialitate din țara noastră care tratează tema radicalizării, au impus analiza cercetărilor elaborate de autori străini. În aceste condiții, pe parcursul lucrării, sunt utilizate citate din lucrări de specialitate publicate în limba engleză sau franceză, iar traducerea acestora îmi aparține. Utilizarea unor articole și a resurselor online este de natură să confere actualitate și noutate datelor prezentate.

Lucrarea elaborată reprezintă o contribuție în literatura românească de specialitate, fiind prima analiză a tuturor cazurilor în care persoanele au fost condamnate definitiv pentru infracțiuni de terorism și cu privire la care s-a constatat parcurgerea unui proces de radicalizare. Prin urmare, apreciez că rezultatele cercetării realizate vor fi relevante și utile atât pentru mediul academic, cât și pentru specialiștii practicieni în domeniu, pentru o mai bună înțelegere a fenomenului, previzionarea evoluțiilor viitoare și conceperea unor noi instrumente și măsuri de prevenire și control al radicalizării.

Pentru a realiza cercetarea unui domeniu atât de sensibil, precum cel al terorismului, dificil de măsurat și cercetat, abordarea metodologică s-a concretizat în îmbinarea unor metode cantitative dublate de cele calitative. Strategia metodologică avută în vedere în cercetarea realizată a vizat, într-o primă fază, o examinare preliminară bazată pe metoda analizei documentelor (*studii, cercetări, articole, legislație, rapoarte*), metoda analizei statistice (*baze de date, documente statistice*), metoda analizei comparative (*asemănări și deosebiri între situațiile din alte statele membre ale Uniunii Europene*), urmată de etapa de colectare a datelor prin metode calitative multiple (documentarea, studiul de caz, interviul sociologic) și, în final, evaluarea, analiza, prelucrarea și interpretarea datelor.

Structura lucrării

Textul lucrării cuprinde două părți principale ce conțin patru capitole, având secțiuni separate destinate aspectelor introductive și concluziilor.

Partea I a lucrării prezintă aspecte de natură conceptual teoretică prin realizarea unui studiu al literaturii de specialitate în care sunt abordate principalele probleme necesare înțelegerii fenomenului radicalizării.

Primul capitol este dedicat realizării unei încadrări conceptuale a temei de cercetare prin prezentarea unui studiu asupra evoluției conceptului studiat. În acest sens, am arătat contextul

adoptării termenului de radicalizare în domeniul terorismului și încercările de definire a acestuia. În ciuda unei creșteri explozive a cercetării în această problematică, la fel ca și în cazul altor concepte, cum ar fi extremismul și terorismul, nu s-a ajuns la un consens unanim cu privire la o definiție a radicalizării nici în mediul academic și nici în cel politic.

Realizarea unei delimitări conceptuale între noțiunile de radicalism, activism, extremism și terorism a fost considerată utilă și necesară, dat fiind că acestea sunt adesea folosite în mod interschimbabil.

Având în vedere distincțiile realizate între noțiunea de „extremism violent” și cea de „terorism”, prima fiind mai cuprinzătoare, aria de cercetare a fost restrânsă, urmărind *procesul de radicalizare către terorism*. Cu toate acestea, pe parcursul lucrării, am folosit atât sintagma „radicalizare către terorism” sau „radicalizare în scop terorist”, cât și sintagma „radicalizare către extremism violent și terorism”, urmând practica utilizată și în documentele instituțiilor și organismelor europene.

Demersul de cercetare a continuat cu analiza principalelor forme ale radicalizării, cu accent pe **radicalizarea individuală** cu cele două componente *autoradicalizare* și *radicalizare dirijată* și pe **radicalizarea islamistă**, ținând cont de faptul că cele mai multe și atroce atentate teroriste care s-au petrecut în spațiul european au fost săvârșite de jihadiști.

Mediul virtual joacă un rol important în activitatea teroristă, sens în care cercetarea a vizat modalitățile și mecanismele folosite în utilizarea acestuia de către entitățile teroriste în atingerea obiectivelor, indiferent de ideologia pe care o promovează. Specificul mediului carceral, existența unor deținuți condamnați pentru acte de terorism, supraaglomerarea locurilor de deținere au reprezentat aspecte ce au fost supuse analizei în vederea stabilirii rolului acestor factori în radicalizarea unor indivizi.

Capitolul al doilea prezintă o selecție a teoriilor relevante în contextul temei de cercetare care pot explica fenomenul radicalizării, scopul fiind acela de a înțelege și identifica explicații ale evoluției persoanelor către implicarea în acte de terorism. Similar cu alte fenomene care decurg din realitatea socială (ex. devianță, criminalitate, terorism), date fiind complexitatea și ambiguitatea conceptului, nu există o teorie proprie radicalizării care să integreze explicațiile și interpretările existente, într-o manieră multi sau interdisciplinară. Au fost elaborate și explorate

extrem de multe teorii cu privire la etiologia devianței, violenței sau agresivității care pot fi utilizate pentru a explica și înțelege procesul de radicalizare.

Procesul de radicalizare presupune o serie de etape pe care le parcurge un individ care ajunge să se implice în acte de terorism. Cercetătorii au dezvoltat de-a lungul timpului o serie de modele explicative ale traseului pe care îl parcurg indivizii care ajung să se implice în terorism, cele mai relevante fiind analizate în secțiunea a doua din acest capitol.

Capitolul al treilea tratează, într-o primă secțiune, evoluția politicilor de securitate la nivelul Uniunii Europene, fiind evidențiate, principalele reglementări și instrumente dezvoltate de instituțiile și organizațiile europene începând cu anul 2001, pentru a veni în sprijinul statelor membre în prevenirea și combaterea radicalizării.

S-a observat o creștere a preocupărilor de identificare de noi măsuri și instrumente de prevenire, în special după ce au avut loc cele mai semnificative atentate teroriste în spațiul european. În acest sens, am structurat prezentarea în funcție de momentele care au influențat și activat cel mai puternic politicile instituțiilor și organismelor Uniunii Europene în domeniul terorismului, începând cu anul 2001. Astfel, prima etapă care a determinat o schimbare în abordarea terorismului în Europa a fost determinată de atacurile sângeroase din SUA din septembrie 2001. Chiar dacă atentatele nu s-au petrecut în spațiul european, acestea au constituit fundamentul reconfigurării politicilor de securitate ale Uniunii Europene. Celelalte trei etape care au marcat noi măsuri au fost determinate de atacurile din Madrid (2004) și Londra (2005); atacurile din anii 2012-2014 (Bulgaria, Franța, Marea Britanie și Belgia); atentatele din Franța (Charlie Hebdo, Bataclan), Copenhaga și Belgia din anii 2015-2016. De asemenea, am analizat și prezentat principalele instituții, agenții și rețele ale Uniunii Europene cu rol în prevenirea și combaterea radicalizării.

Totodată, în acest capitol, am analizat principalele instituții din România cu atribuții în domeniul prevenirii terorismului, cadrul legal național și instrumentele pe care autoritățile le au la dispoziție în prevenirea radicalizării.

Partea a II – a a lucrării cuprinde prezentarea unei cercetări empirice asupra situației actuale privind radicalizarea către terorism în România. În cercetarea realizată, am căutat să identific implicarea instituțiilor naționale în gestionarea radicalizării și frecvența apariției unor cazuri de radicalizare pe teritoriul național în cadrul unor categorii diferite de populație.

Capitolul al patrulea prezintă metodologia folosită pentru realizarea cercetării situației României în ce privește manifestarea și gestionarea fenomenului radicalizării, argumentându-se raționamentele care au stat la baza alegerii metodelor, instrumentelor și tehnicilor de cercetare utilizate și a etapelor urmate.

Obiectivul general avut în vedere în realizarea acestei cercetări sociologice a fost acela de a stabili în ce măsură România este expusă fenomenului radicalizării și de a analiza capacitatea instrumentelor pe care instituțiile competente le au la îndemână pentru a gestiona această amenințare.

Obiective specifice urmărite în cadrul cercetării:

O.1: Stabilirea unei imagini de ansamblu asupra fenomenului radicalizării în spațiul românesc

Cercetarea empirică a vizat identificarea evoluției și tendințelor de evoluție a amenințării generate de radicalizarea către terorism la nivel național, prin analiza cazuisticii (publice) înregistrată în spațiul românesc (cetățeni români și cetățeni străini radicalizați) în ultimii ani, respectiv, din anul 2013 și până în anul 2019.

În acest scop, întrucât nu există statistici publice referitoare la situația numerică a cazurilor de persoane radicalizate pe teritoriul național, într-o primă etapă, am colectat date și informații referitoare la cazuistica din domeniul terorismului. Am urmărit ca, plecând de la terorism, analiza de conținut a spețelor existente să conducă la identificarea situațiilor în care persoanele care s-au implicat în acte teroriste au parcurs un proces de radicalizare (analiza de la general la special). Evident, că, în aceste condiții, nu s-a putut obține o cunoaștere a situațiilor de radicalizare în faze incipiente sau mai puțin avansate, ci doar acele cazuri în care persoana radicalizată a trecut de la etapa cognitivă la cea acțională, afectând prin conduita sa relațiile sociale care ocrotesc ordinea publică și siguranța cetățenilor.

În acest sens, prin intermediul informațiilor publice existente în mediul online - *surse oficiale (site-uri ale unor instituții publice: SRI, DIICOT, MJ, MAI s.a.) și surse neoficiale (surse media)* - coroborate cu datele solicitate și furnizate în scopul realizării prezentei cercetări de către diferite autorități și instituții publice naționale, am urmărit să conturez o imagine asupra fenomenului radicalizării în România și să stabilesc principalele tendințe privind evoluția acestuia.

De asemenea, a interesat modul în care este perceput fenomenul studiat sau poziționarea față de acesta a societății civile, a specialiștilor și practicienilor în domeniul prevenirii și combaterea terorismului. În acest sens, datele au fost colectate, în principal, prin intermediul interviurilor sociologice realizate. Prin acesta am vizat obținerea de informații orale, răspunsuri la întrebări prestabilite, completate, în funcție de context, cu întrebări specifice necesare pentru aprofundarea sau clarificarea unor informații furnizate de cei intervievați.

Studiile de caz prezentate au avut rolul de a ilustra în detaliu procesul de radicalizare a trei cetățeni români, prin reconstituirea istoricului fiecărui caz în parte, cu identificarea factorilor care au putut avea un rol în procesul de radicalizare.

O.2: Identificarea unor caracteristici specifice procesului radicalizării în România

Acest obiectiv a urmărit să stabilească sursele de radicalizare către terorism, mediile vulnerabile la radicalizare, tipurile de activități în care sunt implicate persoanele radicalizate de pe teritoriul României (ex. propagandă, recrutare, acțiuni violente, sprijin financiar al unor grupări sau organizații teroriste), factorii care pot facilita radicalizarea unei persoane în societatea românească.

În realizarea obiectivului am avut în vedere, pe lângă datele furnizate de specialiștii intervievați, și o serie de documente oficiale (de exemplu, hotărâri ale instanțelor de judecată, studii și analize ale instituțiilor publice în cadrul unor proiecte implementate în parteneriat cu alte state).

O.3: Analiza unor instrumente de prevenție și combatere a radicalizării în România

Acest obiectiv a vizat identificarea abordării amenințării generate de radicalizare, de către instituțiile cu competențe în prevenirea și combaterea terorismului, respectiv stabilirea mecanismelor prin intermediul cărora se gestionează problema radicalizării către terorism. Am urmărit, în acest sens, a determina în ce măsură strategiile românești, cadrul legal, măsurile concrete ce pot fi aplicate în cazul indivizilor radicalizați răspund cerințelor Uniunii Europene de implicare a tuturor statelor membre în prevenirea și combaterea radicalizării și, totodată, țin cont de nevoile și circumstanțele specifice relevante din România. De asemenea, am căutat să stabilesc dacă politicile interne de prevenire a radicalizării au un caracter pro activ – raportarea la scenarii de viitor, anticiparea amenințărilor și stabilirea unor strategii ținând cont de acestea – sau reactiv – acționarea punctuală la cazurile de radicalizare apărute.

Cercetarea realizată are valoare exploratorie, urmărind să determine dimensiunile problematicei studiate, caracteristicile fenomenului radicalizării în România, adecvarea instrumentelor utilizate de instituțiile competente pentru a face față unei amenințări legate de radicalizare și aspecte privind cooperarea interinstituțională în scopul prevenirii și contracarării radicalizării.

Proiectarea cercetării a urmat regulile impuse pentru realizarea unui astfel de demers științific, fiind parcurse o serie de etape specifice procesului de cercetare și utilizare de instrumente sociologice adecvate. Pe tot parcursul activităților circumscrise realizării obiectivelor am urmărit să găsesc răspunsurile la întrebările care au reprezentat punctul de plecare al cercetării în care m-am angrenat.

Pentru atingerea obiectivelor enunțate mai sus au fost stabilite și parcurse următoarele etape de desfășurare a cercetărilor:

- ✓ Documentarea și corelarea teoretică a noțiunilor din legislația europeană și națională cu cele din literatura de specialitate referitoare la domeniul cercetat - *tehnica documentării*;

- ✓ Identificarea instituțiilor competente în domeniul terorismului, dar și a altor entități implicate în proiecte ce privesc radicalizarea, stabilirea atribuțiilor sau contribuției acestora în prevenirea și combaterea radicalizării - *tehnica documentării*;

- ✓ Solicitare de date de la diferite instituții ce au competențe în domeniul prevenirii și combaterii terorismului - *tehnica documentării*;

- ✓ Identificarea cazurilor de persoane radicalizate din România, cetățeni români și cetățeni străini aflați pe teritoriul național, și analiza acestora pentru aflarea caracteristicilor specifice radicalizării pe teritoriul țării noastre (*forme predilecte de manifestare ale acestui fenomen în România și a cauzelor determinante ce stau la baza adoptării unui comportament radical, medii vulnerabile*) - *tehnica documentării și studii de caz*;

- ✓ Cunoașterea percepției specialiștilor implicați în prevenirea și combaterea radicalizării cu privire la aspecte referitoare la tema de cercetare (*aspecte legate de conceptualizarea noțiunii de radicalizare către terorism, etapele procesului, indici și factori ai radicalizării, surse de risc, profilul persoanelor vulnerabile la radicalizare, tendințe privind*

evoluția acestui fenomen, aspecte legate de instrumentele de prevenire și contracarare a radicalizării către terorism) - interviuri individuale semi-structurate;

Pentru parcurgerea acestor etape s-au folosit mai multe instrumente de lucru: documentarea bibliografică, documentarea juridică, analiza unor indicatori statistici, analiza de conținut, analize comparative, interviul sociologic semi-structurat și studii de caz multiple.

Ultima secțiune din capitolul al patrulea prezintă în detaliu analiza și concluzii rezultate în urma aplicării tehnicilor de cercetare utilizate raportat la obiectivele propuse.

Concluzii cercetare

Informațiile obținute prin intermediul interviului, precum și cele rezultate din analiza cazurilor de radicalizare întâlnite în spațiul național, au putut conduce la configurarea unor caracteristici specifice de apariție și manifestare a radicalizării către terorism.

În ce privește categoriile de persoane cu privire la care s-a constatat parcurgerea unui proces de radicalizare, pot fi evidențiate următoarele:

- persoanele venite din spații de conflict/de risc terorist ori alți cetățeni străini aflați pe teritoriul național;
- cetățeni români convertiți la islam.

În cadrul acestei ultime categorii cazuistica existentă dar și analizele și prognozele realizate de instituțiile competente în gestionarea fenomenului radicalizării din țara noastră atrag atenția asupra situației unor segmente de populație vulnerabile:

- minorii care datorită vârstei sunt ușor influențabili la propaganda radicală sau extremistă ce abundă în mediul online;
- persoanele private de libertate, în special cele care au intrat în contact cu indivizi radicalizați aflați în mediul penitenciar din străinătate;
- persoane care prezintă anumite dezechilibre psihice și pot fi atrași ușor în zona extremismului.

Cazurile persoanelor radicalizare în România, mediatizate în spațiul public, evidențiază lipsa în perioada analizată a unor incidente teroriste care să aibă drept urmare pierderea de vieți omenești sau distrugerea unor bunuri. Referitor la activitățile în care au fost implicate persoanele radicalizate, acestea s-au limitat, în general, la accesarea unor materiale cu conținut terorist, aspect care a contribuit la îndocrinarea lor, precum și la promovarea, în special în mediul online, a unor

mesaje sau postări în sprijinul activităților sau obiectivelor unor grupări teroriste. Cel puțin declarativ, aceștia s-au arătat dornici de se deplasa în zonele de conflict și de a lupta pentru cauza teroristă. De altfel, așa cum au arătat unii specialiști intervievați, trecerea la etapa acțională nu presupune neapărat comiterea unui atentat terorist, ci poate îmbrăca multiple forme sancționate ca acte de terorism, oricare dintre acestea prezentând pericol pentru securitatea națională.

Plecând de la datele obținute prin intermediul cercetării, în final, am conturat propria viziune privind procesul de radicalizare către terorism. Am punctat astfel, o serie de particularități ale procesului de radicalizare în țara noastră în baza cazurilor studiate și câteva recomandări de îmbunătățire a instrumentelor de prevenire a radicalizării.

În România, principala instituție competentă în gestionarea problematicii studiate este S.R.I, autoritatea națională în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, și implicit a radicalizării.

Cadrul legislativ național definește radicalizarea și incriminează fapte ce pot fi comise încă din fazele incipiente ale procesului de radicalizare. Cercetarea realizată a relevat faptul că legislația națională oferă instrumente de prevenire și contracarare a riscurilor și amenințărilor ce pot fi generate de cetățenii străini, acestea având ca finalitate îndepărtarea de pe teritoriul României printr-o procedură judiciară sau neacordarea ori retragerea protecției statului român. În schimb, în cazul cetățenilor români radicalizați, intervenția autorităților de aplicare a legii poate avea loc în situația în care convingerile radicale sunt transpuse în acte de terorism sau în activități conexe terorismului.

Activitatea de prevenire derulată la nivelul instituțiilor competente, așa cum reiese din răspunsurile oferite în cadrul interviurilor aplicate, dar și din analiza activității principalelor autorități și instituții publice studiate, constă în interesul crescut în specializarea și instruirea personalului propriu, prin participarea activă în cadrul unor proiecte ce beneficiază de finanțare europeană (în special, la nivelul SRI și ANP).

Spre deosebire de alte state europene, în România, numărul cazurilor de radicalizare către terorism este semnificativ mai redus. Chiar dacă radicalizarea care conduce la terorism este un fenomen marginal în societatea românească, riscurile ce pot fi generate nu ar trebui subestimate, ci este necesar, pe de o parte, ca instituțiile competente să fie pregătite în gestionarea eficientă a

problemei, iar, pe de altă parte, comunitatea trebuie să dețină cunoștințe minime referitoare la această problemă.

În ce privește activitățile cu rol de prevenție generală în rândul populației se remarcă numărul redus al proiectelor sau campaniilor de informare care privesc în mod direct problema analizată, aspect justificat de lipsa de amploare a cazurilor de radicalizare.

În general, campaniile de prevenire în rândul populației vulnerabile la radicalizare (ex. tineri, persoane private de libertate) vizează obiective mai largi, cum ar fi prevenirea violenței, conștientizarea pericolelor online, toleranță și incluziune socială, cu efecte, în mod indirect, în planul prevenirii radicalizării către terorism.

În ce privește implicarea societății civile în prevenirea radicalizării, cercetarea derulată a relevat existența unei preocupări în domeniu la nivelul ONG-urilor din România sau unor proiecte de cercetare inițiate de mediul academic (ANIMV, Universitatea din Timișoara) sau în rândul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar (ISJ Iași). Raportat la numărul redus de cazuri ale unor persoane radicalizate în țara noastră, apreciem că implicarea redusă a societății civile în acest domeniu este justificată.

Prin urmare, chiar dacă radicalizarea care conduce la terorism este un fenomen marginal în societatea românească, riscurile ce pot fi generate nu ar trebui subestimate, ci este necesar, pe de o parte, ca instituțiile competente să fie pregătite în gestionarea eficientă a problemei, iar, pe de altă parte, comunitatea trebuie să dețină cunoștințe minime referitoare la această problemă.

Contribuțiile personale aduse prin cercetare realizată se regăsesc atât în partea teoretică, cât și în partea practică și se referă la:

- prezentarea și dezbateră aspectelor problematice ale conceptului de radicalizare (definire, structură, delimitare de alte concepte);
- identificarea celor mai relevante teorii care ar putea explica fenomenul radicalizării către terorism;
- realizarea unei sinteze a modelelor explicative ale procesului de radicalizare;
- realizarea unui studiu al politicilor de securitate și al instrumentelor concepute de instituțiile și organismele Uniunii Europene pentru a veni în sprijinul statelor membre în activitatea de prevenire și combatere a radicalizării;

- prezentarea mecanismelor de intervenție - legislative și instituționale - raportat la nevoile de prevenire și combatere a fenomenului radicalizării în spațiul românesc;

- identificarea, analiza și prezentarea cazurilor unor persoane radicalizate din România.

Aspectul de noutate abordat în cadrul acestei lucrări constă în analiza cazurilor de radicalizare către terorism din România, fapt ce reprezintă o contribuție la literatura românească de specialitate. Totodată, apreciez că cercetarea realizată va putea sta la baza dezvoltării unor studii ulterioare ale fenomenului analizat.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Aerts S., *Monitor Radicalisation and Violent Extremism*, European Crime Prevention Monitor 2019/1: Radicalisation and violent extremism. European Crime Prevention Network, Bruxelles, 2019, disponibil la adresa: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/monitor_radicalisation_and_violent_extremism.pdf
2. Akerboom E. S. M., *Jihadists and the Internet*, The National Coordinator for Counterterrorism, 2009, disponibil la adresa <https://fas.org/irp/world/netherlands/jihadists.pdf>
3. Argomaniz J, *The European Union Post 9/11 Counter-Terror Policy Response: An Overview*, Research Institute for European and American Studies, Atena, 2010, disponibil la www.rieas.gr/images/rieas140.pdf
4. Bakker E., de Graaf B., „Lone Wolves: How to Prevent this Phenomenon?“, *The International Centre for Counter-Terrorism – The Hague*, Expert Meeting Lone Wolves, November 2010
5. Banciu D. P., Rădulescu S. M., Voicu M., *Introducere în sociologia devianței*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985
6. Bandura A., *Social learning theory*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1977
7. Bandura A., *Self-efficacy. The Exercise of Control*, W.H.Freeman and Company, New York, 1997
8. Baran Z., „Fighting the war of ideas”, în revista *Foreign Affairs*, publicată de Council on Foreign Relations (CFR), New York, 2005, vol. 84
9. Barna C., *Jihad in Europa: în numele Califatului terorii*, Editura Topform, București, 2016;
10. Barna C., *Sfârșitul terorismului și noua (dez)ordine mondială*, Editura Topform, București, 2009;
11. Beutel A. J., *Radicalization and Homegrown Terrorism in Western Muslim Communities: Lessons Learned for America*, august 2007, Minaret of Freedom Institute Program Assistant
12. Beutel A. J., „Building Bridges to Strengthen America Forging an Effective Counterterrorism. Enterprise between Muslim Americans and Law Enforcement”, în *Muslim Public Affairs Council*, 2009
13. Bianchi S., „Radicalisation: no prevention without juridicalisation”, în *Security Papers* nr. 2/2018, publicat de Agenfor Internationa, Milano 2018
14. Bjørge T., *Right-wing extremism in Norway—changes and challenges*, University of Oslo, 26 februarie 2019
15. Bocancea S. (coordonator) - *Je suis Charlie? Regândirea libertății în Europa multiculturală*, Editura Adenium, Iași, 2015
16. Becker H. S., *Outsider: Studies in the sociology of deviance*, New York, Editura The Free Press, 1997

17. Borum R., „Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories”, în revista *Journal of Strategic Security*, publicată de University of South Florida Board of Trustees, vol. 4, nr. 4, 2011
18. Borum R., „Radicalization into Violent Extremism II: A Review of Conceptual Models and Empirical Research”, în *Journal of Strategic Security*, nr. 4 Vol. 4, 2011
19. Borum R., „Understanding the Terrorist Mindset”, în revista *FBI Law Enforcement Bulletin*, iulie 2003
20. Bötticher A., „Towards Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism”, în revista *Perspectives On Terrorism*, publicată de Terrorism Research Initiative, vol. 11, nr. 4, 2017
21. Boudon R. (coord.), *Tratat de sociologie*, Editura Humanitas, București, 1997
22. Boudon R., *Efecte perverse și ordine socială*, Traducere de Ana-Luana Stoicea, Roxana Țurcanu, Anca Babeș și Monica Petrovici, Editura Eurosong & Book, București, 1998
23. Bourhis R. Y., Gagnon A., MoTse L. C., *Discriminare și relații intergrupuri. Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Polirom, Iași, 1997
24. Bowie N. G., „An Inventory of Databases and Data Sets”, 1968-2017, în *Perspectives on Terrorism Terrorism*, vol. 11, nr. 4/2017
25. Bunyan T., „Trevi, Europol and the European state”, Londra, în *Statewatching the new Europe*, 1993
26. Calangea C. D., „Cultura de securitate. Surse și resurse”, în *Revista Intelligence*, 22 mai 2017, disponibil la <https://intelligence.sri.ro/cultura-de-securitate-surse-si-resurse/>
27. Carr N., *Internet rend-il bête ?* Paris, Editura Robert Laffont, 2011
28. Chelcea S., *Metodologia cercetării sociologice. Tehnici cantitative si calitative*, București, Editura Economica, 2001
29. Chelcea S., *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Editura Polirom, 2008
30. Cîrnici L. L., *Terorismul european și impactul asupra securității naționale*, Editura Topform, București, 2017
31. Ciuchi O., *Devianță și criminalitate într-o societate în tranziție*, Editura Lumen, Iași, 2011
32. Cohen K., *Who will be a lone wolf terrorist? Mechanisms of self-radicalisation and the possibility of detecting lone offender threats on the Internet*, Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2012, disponibil la <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--3531--SE>
33. Conessa P., *The Saudi Terror Machine: The Truth About Radical Islam and Saudi Arabia Revealed*, Skyhorse Publishing, New York, 2018
34. Conway M., „Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research” în revista *Studies in Conflict & Terrorism*, publicată de Taylor & Francis, vol. 40, 2016
35. Coolsaet R., „All radicalisation is local. The genesis and drawbacks of an elusive concept”, în *Egmont papers*, publicat de Egmont-Royal Institute for International Relations, 31 mai, 2016

36. Coolsaet R., „EU counterterrorism strategy: value added or chimera?”, în revista *International Affairs*, Editura John Wiley & Sons Ltd, Oxford, USA, Vol. 86, nr. 4, iulie 2010
37. Costea C., „Finalitatea procesului de informare în activitatea de intelligence” în Ionel Nițu (coord.) *Ghidul analistului de intelligence - Compendiu pentru analiștii debutanți*, Editura Academiei Naționale de Informații, București 2011
38. Cozma G. S., *Radicalizarea Islamistă – determinări europene și manifestare la nivel national*, București, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2015
39. Cristescu D. I., Enescu V. C., *Practica investigativă penală și judiciară în cazul infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Elemente de tactică criminalistică*, Editura Solness, 2017
40. Crone M., „Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body”, în revista *International Affairs*, Editura John Wiley & Sons Ltd, Oxford, USA, vol. 92, 2016
41. Crone M., Harrow M., „Homegrown terrorism in the West”, în revista *Terrorism and Political Violence*, publicată de Taylor & Francis, Philadelphia, vol. 23, nr. 4, 2011
42. Cropanzano R., Ambrose M. L., *Procedural and Distributive Justice Are More Similar Than You Think: A Monistic Perspective and a Research Agenda*”, Editura Stanford University Press, Stanford, California, 2001
43. Dalgaard N. A., „Studying violent radicalization in Europe II the potential contribution of socio-psychological and psychological approaches”, în *DIIS Working Paper*, 2008
44. De Jongh L.A., García-Guilabert N., Jiménez R., Kordaczuk-Was M., Legaz Cervantes F., Moore M., *Prevenirea radicalizării juvenile – manual pentru profesioniști*, lucrare coordonată și publicată de Observatorul Internațional de Justiție Juvenilă, Bruxelles, iunie 2018
45. Decker S., Pyrooz D., „Gangs, Terrorism and Radicalization”, în revista *Journal of Strategic Security*, publicată de University of South Florida Board of Trustees, Vol. 4, 2011
46. Delcea C., *Psihologia terorismului: studiu psihologic asupra teroriștilor*, Editura Albastră, 2004
47. Della Porta D., LaFree G., „Guest Editorial: Processes of Radicalization and De-Radicalization”, *International Journal of Conflict and Violence*, Institute for Interdisciplinary Conflict and Violence Research - University of Bielefeld, Germania, vol. 6, nr. 1, 2012
48. Della Porta D., *Social Movement Studies and Political Violence*, Centre for Studies in Islamism and Radicalisation (CIR), Department of Political Science Aarhus University, Denmark, 2009,
49. De Visscher, P., Neculau, A, coord. *Dinamica grupurilor. Texte de bază*, Editura Polirom, Iași, 2001
50. Dzhekova R., Stoyanova N., Kojouharov A., Mancheva M., Anagnostou D., Tsenkov E., *Understanding Radicalisation: Review of Literature*, publicat de Center for the Study of Democracy, 2016
51. Ene A., „Rolul analizei în activitatea de informații”, în *Ghidul analistului de intelligence - Compendiu pentru analiștii debutanți*, coord. Nițu I., Editura Academiei Naționale de Informații, București, 2011

52. Eugenis K., "Who Will Tell the Story? Terrorism's Relationship with the International News Media", UNLV Theses, Dissertations, Professional Papers, and Capstones, 2013
53. Finkielkraut A., Soriano P., *Internet, l'inquiétante extase*, Paris, Mille et une nuits, 2001
54. Finklea K., *Dark Web*, CRS Raport, Congressional Research Service, 10 martie 2017, disponibil la <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44101.pdf>
55. Frigioiu N., *Antropologie politică*, Editura Tritonic, București, 2009
56. Gavriluță C., „Agresivitatea umană și controlul social. O perspectivă socio-antropologică”, *Revista Sociologie românească*, nr. 3-4/2008, Iași, Editura Polirom, Iași
57. Gavriluță C., *Negativul cotidianului*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2017
58. Gavriluță, C.; Tăruș, M., „The Social Construction of Justice, Between Normality and Deviance” în *Analele de Sociologie și Asistență Socială a Facultății de Filosofie și Științe social Politice*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, tom III, 2010
59. Gavriluță N., *Noile religii seculare. Corectitudinea politică, tehnologiile viitorului și transumanismul*, Editura Polirom, 2018
60. Gheorghe V., „Riscuri Asimetrice Emergente în Societatea Contemporană: Radicalizarea, aspecte ariminologice”, în *Dreptul românesc la 100 de ani de la Marea Unire. Dimensiuni și tendințe*, Institutul de Cercetări Juridice "Acad. Andrei Rădulescu", Ed. Universul Juridic, București, 2018
61. Giddens A., *The Consequences of Modernity*, Polity Press in association with Blackwell.Publishers Ltd, 1990
62. Giddens A., *Sociologie*, București, Editura ALL, 2010
63. Githens-Mazer J., *Rethinking the Causal Concept of Islamic Radicalisation*, Working Paper, publicat de Committee on Concepts and Methods (C&M), ianuarie 2010
64. Gîrleanu C. G., *Terorismul și securitatea statelor în epoca globalizării*, Editura Rovimed Publishers, 2011
65. Glendinning E., „Prisons – Incubators for Extremists”, publicat în *CEP Research Analyst*, 26 februarie 2015
66. Goffman E., *Aziluri- eseuri despre situația socială a pacienților psihiatrici și a altor categorii de persoane instituționalizate*, Iași, Editura Polirom, 2004
67. Gomis B., *Counterterrorism: Reassessing the policy response*, publicat de CRC Press, Taylor&Francis Group, 2016
68. Graham R., „How Terrorists Use Encryption”, în revista *CTC Sentinel*, publicată de Combating Terrorist Center at West Point, vol. 9, nr. 6
69. Greg H., Clutterbuck L., Rubin J., *Radicalization or Rehabilitation: Understanding the challenge of extremist and radicalized prisoners*, publicat de RAND Corporation, United Kingdom, 2008, disponibil la adresa: https://www.rand.org/pubs/technical_reports/TR571.html

70. Gregg R. B., *The Power of Nonviolence*, Greenleaf Books, Canton, Maine, 1960, disponibil la <https://civilresistance.info/sites/default/files/thepowerofnonviolence0206.pdf>.
71. Guimond S., Tougas F., „Sentimente de injustiție și acțiuni colective: privarea relativă” în *Stereotipuri, Discriminare și Relații Intergrupuri*, Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens (coord.), Editura Polirom, Iași, 1997
72. Hamm M., „Prisoner radicalization: Assessing the threat in US correctional institutions.” în revista *NIJ Journal*, publicat de National Institute of Justice, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, vol. 261, 2008
73. Horgan J., „Discussion point: The end of radicalization?”, în *Retrieved from National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START)*, 2012
74. Hoskins A., O'Loughlin B., Akil A., *Radicalisation and media: Connectivity and terrorism in the new media ecology*, Routledge, 2011
75. Khosrokhavar F., *Radicalisation*, Maison des Sciences de l'Homme, Paris, 2014
76. Kira H., Eyal G., Deirdre D., „Understanding the Role of Social Groups in Radicalisation”, decembrie 2014, Conferința: *Australian Security and Intelligence Conference*, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/275886032_The_Role_of_Social_Groups_in_Radicalisation
77. Klausen J., „Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq” în revista *Studies in Conflict & Terrorism*, publicată de Taylor & Francis, vol. 38, 2015
78. Kundnani A., „Radicalisation: the journey of a concept”, în revista *Race & Class*, publicată de Sage Publications, Vol. 54
79. Lane J. E., LeRon Shults, Wildman W. J., „A potential explanation for self-radicalisation”, în revista *Behavioral and Brain Sciences*, publicat de Cambridge University Press, vol. 41, 2018
80. Larchet J. C., *Captivi în internet*, București, Editura Sophia, 2018
81. Le Bon G., *Psihologia mulțimilor*, București, Editura Cartex, 2018
82. Leiken R. S., *Islamiștii europeni. Revolta tinerei generații*, Editura Corint, 2017
83. Liebling A., Arnold H., Straub C., *An exploration of staff – prisoner relationships at HMP Whitemoor: 12 years on*, Cambridge Institute of Criminology, Prisons Research Centre, 2011
84. Liem M., van Buuren J., Schönberger H., *Cut from the same cloth? Lone Actor Terrorists versus Common Homicide Offenders*, ICCT Research paper, *ICCT Research Paper*, The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague, aprilie 2018
85. Lucas J. L. P., „Situational Understanding on Violent Radicalization that Results in Terrorism. Two Graphic Models that Provide Clarity on The Topic”, publicat de *GESI*, Universitatea din Granada, 2008
86. M. Sageman, *Misunderstanding Terrorism*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2016

87. Majid Nawaz, *Confesiunile unui fost islamist*, Editura Corint, București, 2017
88. Manni C., „Radicalization revisited: Violence, politics and the skills of the body”, publicat în *International Affairs*, vol. 92,
89. Maogoto J. N., „War On The Enemy: Self-Defence and State Sponsored Terrorism” *Melbourne Journal of International Law*, publicată de University of Melbourne, vol. 4, nr. 2, 2003
90. Marchand J., *Psychopathologie du terrorisme et de la radicalisation*, teză de doctorat, 2016, Universite Lille 2 Droit Et Sante Faculte de Medecine Henri Warembourg
91. Marino A., *Dintr-un dicționar de idei literare*. Ediție întocmită de Florina Ilis și Rodica Frentiu, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010
92. Matei M., *Islamul politic și democrația, între reformă, interpretare și jihad*, Editura Rao, București, 2011,
93. Maura Conway M., „Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research” în *Studies in Conflict & Terrorism*, vol. 40, 2016
94. McCauley C., Moskalkenko S., „Understanding political radicalization: The two-pyramids model”, în revista *American Psychologist*, publicată de American Psychological Association, Washington, nr. 72, 2017
95. McCauley, C., Moskalkenko, S., *Friction: How radicalization happens to them and us*, publicată de Oxford University Press, 2011
96. Mihăilescu I., *Sociologie generală. Concepte fundamentale si studii de caz*, Editura Polirom, Iași, 2003
97. Mocanu R. I., *Fenomenul terorist. Analiza legislației anti-teroriste române*, Editura Universul Juridic, București, 2013
98. Moghaddam F. M., „The Staircase to Terrorism”, în revista *American Psychologist*, publicată de American Psychological Association, februarie - martie 2005, vol. 60, nr. 2
99. Moscovici S., *Epoca maseilor*, Iași, Editura Institutul European, 2001
100. Moskalkenko S., McCauley C., „Measuring Political Mobilisation: The Distinction Between Activism and Radicalism”, publicat în *Terrorism and Political Violence*, Vol. 21, 2010
101. Nacos B. L., „Revisiting the Contagion Hypothesis: Terrorism, News Coverage, and Copycat Attacks”, în revista *Perspectives on Terrorism*, publicată de Terrorism Research Initiative, vol. 3, 2010
102. Nasser-Eddine M., Garnham B., Agostino K., Caluya G., *Countering Violent Extremism (CVE) Literature Review*, publicat de Counter Terrorism and Security Technology Centre, Edinburgh South Australia, 2011
103. Neumann P. R., „Perspectives on Radicalisation and Political Violence. Papers from the First International Conference on Radicalisation and Political Violence”, *International Center for Study of Radicalisation and Political Violence (ICSR)*, Londra, 2008

104. Neumann P. R., *The New Jihadism A Global Snapshot*, publicat de The BBC World Service and BBC Monitoring, The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence (ICSR), 2014
105. Neumann P. R., „The trouble with radicalization”, în revista *International Affairs*, Editura John Wiley & Sons Ltd, Oxford, USA, Vol. 89, Issue 4, July 2013,
106. Neumann P. R., *Prisons and Terrorism Radicalisation and De-radicalisation in 15 Countries*, Raport ICSR, 2010
107. Nielsen A. D., „Studying violent radicalization in Europe II the potential contribution of socio-psychological and psychological approaches”, *DIIS Working Paper*, 2008
108. Nițu I. (coord.) *Ghidul analistului de intelligence - Compendiu pentru analiștii debutanți*, Editura Academiei Naționale de Informații, București 2011,
109. Olesen T., „Social Movement Theory and Radical Islamic Activism”, în revista *Islamism as Social Movement*, Centre for Studies in Islamism and Radicalisation (CIR), Department of Political Science Aarhus University, Denmark, mai 2009
110. Ortega y Gasset J., *Revolta maselor*, București, Editura Humanitas, 2007
111. Perry N. J., „The Numerous Federal Legal Definitions of Terrorism: The Problem of too Many Grails”, în revista *Journal of legislation*, publicat de Notre Dame Law School, vol. 30, 2004
112. Petcu M., *Teorii sociale privind geneza delincvenței*, Anuar - Institutul de Istorie „George Barit” din Cluj-Napoca, tom I, 2003, seria Humanistica, pp. 87-10
113. Picard R. G. „News Coverage as the Contagion of Terrorism: Dangerous Charges backed by Dubious Science”, în revista *Political Communication and Persuasion*, vol. 3, nr. 4, 1986
114. PISOIU D., *Islamist Radicalisation in Europe. An occupational change process*, London & New York: Routledge, 2011
115. Popa C., Gârz R.I, „Impactul normelor europene asupra evoluției dreptului românesc în prevenirea și combaterea terorismului” în *National Strategies Observer*, 2017
116. Precht T., *Home Grown Terrorism and Islamist Radicalisation in Europe*, Research report funded by the Danish Ministry of Justice, 2007
117. Radicalisation Awareness Network (RAN) - *Dealing with radicalisation in a prison and probation context*, RAN P&P - practitioners working paper, 2015
118. Rădulescu S. M., *Sociologia devianței*, Editura Victor, București, 1998
119. Rădulescu S. M., *Devianță, criminalitate și patologie socială*, Editura Lumina Lex, București, 1999
120. Rădulescu S. M., Piticariu M., *Devianță comportamentală și boală psihică*, București, Editura Academiei RSR, 1989
121. Rapoport D., „Cele patru valuri sau teroarea rebelilor și 11 Septembrie”, în revista *Antropoethics*, vol. VIII, nr. 1, 2002
122. Regoli R. M., Hewitt J. D., DeLisi M., *Delinquency in Society*, Ediția 9, Publicată de Jones&Bartlett Learning, 2013

123. Rusu D., *Psihologie socială*, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca - Centrul de Formare Continuă și Învățământ la Distanță, 2013.
124. Sageman M., *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 2008
125. Sageman M., *Understanding Terror Networks*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 2004,
126. Săucan D. Ș., Micle M. I., „Justiția organizațională – abordări teoretice” în *Revista de psihologie*, vol. 57, nr. 2, București, 2011
127. Schmid A. P., „Violent and Non-Violent Extremism: Two Sides of the Same Coin?”, *ICCT Research Paper*, The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague, mai 2014
128. Schmid A. P., „Radicalisation, de-radicalisation, counter-radicalisation: A conceptual discussion and literature review”, în *ICCT Research Paper*, The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague, 2013
129. Schmid, A. P., “The End of Radicalisation?”, în *ICCT – International Centre of Counter Terrorism*, The Hague, 24 iulie 2013
130. Schmid, A. P., „Research on Radicalisation: Topics and Themes”, în revista *Perspectives on Terrorism*, publicată de Terrorism Research Initiative, Vol. 10, nr. 3, iunie 2016
131. Schuurman B., Bakker E., Gill P., Bouhana N., „Lone Actor Terrorist Attack Planning and Preparation: A Data-Driven Analysis”, în revista *Journal of Forensic Sciences*, publicată de Wiley-Blackwell, vol. 63, 2017
132. Schuurman B., Lindekilde L., Malthaner S., O'Connor F., Gill P., Bouhana N., „End of the Lone Wolf: The Typology that Should Not Have Been”, în revista *Studies in Conflict & Terrorism*, publicată de Taylor & Francis, 2019, Vol. 42, nr. 8
133. Scripcaru, Gh.; Ciucă, V. M., *Individul radical. Hermeneutica juridică triunică a ontogenezei devianței*, Editura fundației Axis, Iași 2006
134. Sharp G., *The Politics of Nonviolent Action*, Boston: Porter Sargent Publishers, 1973, disponibil la <https://www.bmartin.cc/pubs/peace/73Sharp/>
135. Silber M. D., Bhatt A., *Radicalization in the West: The Homegrown Threat*, NYPD Intelligence Division, 2007
136. Silke A., „The Internet & Terrorist Radicalisation: The Psychological Dimension”, în revista *Terrorism and the Internet: Threats, Target groups, Deradicalisation strategies*, publicat de IOS Press BV, 2010
137. Silke, A., Veldhuis, T., „Countering Violent Extremism in Prisons: A Review of Key Recent Research and Critical Research Gaps” în *Perspectives on Terrorism*, Volum V, October 2017
138. Sinai J., „Book Review: Gabriel Weimann, “Terrorism in Cyberspace: The Next Generation” în revista *Perspectives on Terrorism*, publicată de Terrorism Research Initiative, vol. 9, nr. 3/2015

139. Smith E. R., Mackie D. M., „Dynamics of Group-Based Emotions: Insights From Intergroup Emotions Theory”, în *Emotion Review*, Vol. 7, Nr. 4, 2015
140. Pantucci R., Ellis C., Chaplais L., „Lone-Actor Terrorism Literature Review” studiu realizat în cadrul proiectului *Countering Lone-Actor Terrorism (CLAT)*, publicat de Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, Londra, 2015
141. STAN, D., *Maladii ale socialului. Teorii explicative, cercetări, remedii posibile*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015
142. Stroink M., „Processes and Preconditions Underlying Terrorism in Second-Generation Immigrants”, în revista *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, publicată de APA Division 48 (Society for the Study of Peace, Conflict, and Violence: Peace Psychology Division), Washington, vol. 3, august 2007
143. Stuart H., *Islamist Terrorism Analysis of Offences and Attacks in the UK (1998-2015)*, publicat de The Henry Jackson Society The Henry Jackson Society, 2017, Londra,
144. Tarde G., *Opinia și mulțimile*, București, Editura Comunicare.ro, 2007
145. Tarde G., «Les» lois de l'imitation. *Étude sociologique*, Paris, Editura Kimé, 1993
146. Ungureanu D., „Wahhabism, Salafism and the Expansion of Islamic Fundamentalist Ideology”, în revista *Argumentum*, Iași, Editura AXIS Academic Foundation Press, nr. 11, 2013, p. 140
147. Ungureanu D., *Islamul și provocarea ideologică a islamismului*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza Iași, 2010
148. Văduva, A. V., „Radicalizarea în mediul penitenciar - un fenomen în ascensiune” în *Revista penitenciarelor*, nr. 1/2011
149. Veldhuis T., Staun J., *Islamist Radicalisation: A Root Cause Model*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, The Hague, 2009
150. Vidino L., *Special Raport - Countering Radicalization in America Lessons from Europe*, United States Institute of Peace, 2010, disponibil la https://www.usip.org/sites/default/files/resources/SR262%20-%20Countering_Radicalization_in_America.pdf
151. Von Behr I., Reding A., Edwards C., Gribbon L., *Radicalisation in the digital era: The use of the internet in 15 cases of terrorism and extremism*, Santa Monica, publicat de RAND Corporation, United Kingdom, RR-453-RE, 2013, disponibil la https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR453.html
152. Weimann G., *New Terrorism and New Media*, Washington DC, Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2014, disponibil la https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/STIP_140501_new_terrorism_F.pdf
153. Weimann G., „Terrorist Migration to the Dark Web” în revista *Perspectives on Terrorism*, publicată de Terrorism Research Initiative, publicată de Terrorism Research Initiative, vol. 10, nr. 3, disponibil la <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/513>

154. Weimann G., *How Modern Terrorism Uses the Internet*, Special Raport 116, United States Institute of Peace, martie 2004, disponibil la <https://www.usip.org/sites/default/files/sr116.pdf>
155. Wiktorowicz Q., *Joining the Cause: Al - Muhajiroun and Radical Islam. The Roots of Radical Islam*, publicat de Rhodes College Research Paper, 2004, disponibil la <http://insct.syr.edu/wp-content/uploads/2013/03/Wiktorowicz.Joining-the-Cause.pdf>
156. Wiktorowicz, Q., „A Genealogy of Radical Islam”, în revista *Studies in Conflict & Terrorism*, publicată de Taylor & Francis, vol. 28, 2005
157. Williams R. J.(coord), *Approaches to violent extremist offenders and countering radicalisation in prisons and probation*, Radicalisation Awareness Network, ediția a II- a, 2016
158. Xano Channel asociación para el desarrollo comunitario, *Peace Education by Tackling Youth Radicalization and Extremism*, iulie 2017, disponibil online la <http://peaceeducationtraining.weebly.com/the-project.html>
159. Yin R.K., *Studiul de caz. Designul, analiza și colectarea datelor*, Editura Polirom Iași, 2005